

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

12.09.2022. Nr. 1.7-2/852

Uz 07.07.2022 Nr. 4.2-2/1501

Ropažu novada pašvaldībai

Par SIA "Garkalnes komunālserviss"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ropažu novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Garkalnes komunālserviss” (turpmāk – GK).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai. Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas SO “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – LNPA), biedrība “Latvijas siltumuzņēmumu asociācija” (turpmāk – LSUA) un biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

LNPA norādījusi, ka Latvijas normatīvie akti paredz dzīvokļu īpašnieku pienākumu un tiesības gan pārņemt māju kopīpašuma pārvaldīšanu no pašvaldības, gan brīvi izvēlēties kopīpašuma pārvaldīšanas pakalpojuma sniedzēju. LNPA ieskatā, apstāklim, ka Pašvaldība ir kapitālsabiedrības īpašnieks, namu pārvaldīšanas tirgū nav nozīmes, ja Pašvaldības pārstāvēts uzņēmums strādā brīva tirgus apstākļos, kur pieprasījumu pēc uzņēmuma sniegtā pakalpojuma nosaka daudzdzīvokļu namu dzīvokļu īpašnieki nevis Pašvaldība.

LSUA cita starpā norādījusi, ka siltumapgāde ir nozare ar augstu kvalitātes standartu un augstām vides prasībām, jo patērētāji ir iedzīvotāji. Standarta pazemināšana nav pieļaujama. Siltumapgāde ir nozare, kam infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku.

LTRK norādījusi, ka, tās ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to

izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības¹.

LTRK aicinājusi Pašvaldību, lemjot par tās līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, ņemt vērā minētos LTRK priekšnoteikumus publiskas personas dalībai komercdarbībā. Tāpat LTRK aicinājusi Pašvaldību regulāri vērsties pie privātā sektora pārstāvjiem, lai pārliecinātos par to interesi un iespējām nodrošināt kādu no kapitālsabiedrību sniegtajiem pakalpojumiem, pakalpojuma daļu vai iesaistīšanos to nodrošināšanā. LTRK aicinājusi arī regulāri pārskatīt kapitālsabiedrību sniegto pakalpojumu izmaksu pamatotību, lai pēc iespējas mazāk ietekmētu konkurenci.

LASUA uz Pašvaldības lūgumu sniegt viedokli par tās līdzdalības saglabāšanu GK norādījusi, ka tā atturas no viedokļa paušanas, ņemot vērā, ka GK nav LASUA biedrs un LASUA kompetencē neietilpst ar LASUA nesaistītu subjektu darbības izvērtēšana, tiktāl, ciktāl šo subjektu rīcībā nav saskatāmi acīmredzami vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % GK kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.²

GK statūtos³ norādītie darbības veidi (pamatdarbība) atbilstoši NACE klasifikatoram ir:

- 1) atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus) (38.11);
- 2) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30).

Tāpat Izvērtējumā sniegta informācija par statūtos ietvertajiem darbības veidiem, kuros GK neveic komercdarbību – ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36) – darbības veids nodots Pašvaldības SIA “Garkalnes inženiertīkli”, notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37) – darbības veids nodots Pašvaldības SIA “Garkalnes inženiertīkli”, kravu pārvadājumi pa autoceļiem (49.41), sauszemes transporta palīgdarbības (52.21).

Kā GK papildpakalpojumi Izvērtējumā norādīti:

- 1) cita veida tīrīšanas darbības (81.29), t.i., ceļu un teritorijas uzturēšana;
- 2) transporta pakalpojumi (77.1);
- 3) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20), ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības (81.10), t.i., nekustamo īpašumu pārvaldīšana.

KP sniegs atzinumu par GK komercdarbības veidiem atbilstoši Izvērtējumā norādītajam darbības virzienu iedalījumam. Attiecībā uz statūtos ietvertajiem darbības veidiem, kuros GK neveic komercdarbību, KP ieskatā, GK statūti būtu precizējami, ietverot tajos darbības veidus atbilstoši faktiskajai GK darbībai.

Pamatdarbība

Atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus)

Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktu pašvaldības autonomā funkcija ir organizēt sadzīves atkritumu apsaimniekošanu neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punktu pašvaldības autonomā funkcija ir gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību, kas tostarp ir atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole. Izvērtējumā secināts, ka atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi ir uzskatāmi par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem valsts un Pašvaldības attīstībai VPIL 88. panta pirmās daļas

¹ LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā.

Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publick%4%81s%20p%4%81rvaldes%20dal%4%abba%20komercd_0.pdf

² <https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/40003708356>

³ Statūti apstiprināti 22.03.2021.

2. punkta izpratnē un ir saistīti ar Pašvaldības autonomo funkciju izpildi.

GK veic atkritumu apsaimniekošanu Garkalnes pagastā (cieto sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, dalīta izlietotā iepakojuma savākšanu un pavasara lieltirgus atkritumu taltu transporta pakalpojumu nodrošināšanu, biodegradējamo atkritumu izvešanu ar 1m³ big-bag maisiem) saskaņā ar 2013. gadā noslēgto līgumu, kura termiņš ir 10 gadi. Garkalnes pagastā ir izvietoti četri atkritumu šķirošanas punkti, kuros ir iespējams nodot papīra un plastmasas iepakojumu. Tiek nodrošināta šķirošanas sistēma ar individuāliem konteineriem, kas paredzēti papīra, plastmasas un metāla iepakojuma savākšanai.

GK Stratēģijā ir noteikti mērķi attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu. Kā ilgtermiņa mērķis ir noteikts ilgtspējīga atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide, iekļaujot otrreizēji izmantojamā iepakojuma un bioloģiski noārdāmo atkritumu atsevišķas savākšanas sistēmu. Vidējā termiņa mērķis – pieejama, efektīva atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma nodrošināšana iespējami plašam Pašvaldības iedzīvotāju skaitam. Kā viens no nefinanšu mērķiem līdz 2022. gadam ir noteikts atpazīstamības veicināšana un klientu skaita palielināšana atkritumu apsaimniekošanas nozarē – vismaz 10 izsūtītas informatīvas vēstules mājāsapmierinātām, kur ilgstoši nav aktīva atkritumu izvešana. Tādējādi Izvērtējumā secināts, ka GK plāno attīstīt un pilnveidot šo pakalpojuma veidu.

Vienlaikus Izvērtējumā norādīts uz KP 24.08.2020. atzinumā Nr. 1.7-2/885 norādīto, ka saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu (redakciju, kas bija spēkā uz līguma noslēgšanas brīdi), maksimāli pieļaujamais līguma darbības termiņš bija 5 gadi, līdz ar to nepastāv tiesisks pamats konkrētā pakalpojuma sniegšanā. Neskatoties uz KP norādījumiem izvērtēt minētā pakalpojuma sniegšanu, piesaistot privāto sektoru, GK līdz šim turpinājusi sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus.

Tā kā atkritumu savākšanas pakalpojumus Pašvaldības teritorijā sniedz arī SIA "Clean R" (Stopiņu pagastā un Vangažu pilsētā), SIA "Vilkme" (Ropažu pagastā) un SIA "Eco Baltia vide", nav identificējami tirgus nepilnības elementi konkrēto pakalpojumu tirgū un tirgū pastāv konkurence. Turklāt, atkritumu apsaimniekošanas jomā Latvijā kopumā pastāv aktīva konkurence, un lielākoties Pierīgas pašvaldībās šo pakalpojumu nodrošina privātie komersanti.

Saistībā ar šo pakalpojuma nodošanu privātajam sektoram vai privātā sektora plašāku iesaisti pakalpojuma sniegšanā jānorāda, ka 08.07.2022. stājās spēkā Ropažu novada pašvaldības domes 20.04.2022. saistošie noteikumi Nr. 15/22 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ropažu novadā"⁴, kas paredz, ka līdz 31.12.2022. Pašvaldības administratīvajā teritorijā ir četras sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonas (A zona – Stopiņu pagasta administratīvā teritorija, B zona – Ropažu pagasta administratīvā teritorija, C zona – Garkalnes pagasta administratīvā teritorija, D zona – Vangažu pilsētas administratīvā teritorija. No 01.01.2023. Pašvaldības administratīvajā teritorijā būs trīs sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonas (A zona – Stopiņu pagasta administratīvā teritorija, B zona – Ropažu pagasta un Garkalnes pagasta administratīvā teritorija, C zona – Vangažu pilsētas administratīvā teritorija). Attiecīgi Vangažu pilsētā un Stopiņu pagastā atkritumu apsaimniekotājs, pamatojoties jau uz esošajiem noslēgtajiem līgumiem būs SIA "Clean R", savukārt Ropažu pagasts un Garkalnes pagasts tiks apvienots vienā zonā, tiks izsludināts publiskais iepirkums un tiks izskatīta iespēja pakalpojumu sniegšanu nodot privātajiem tirgus dalībniekiem.

No 01.08.2025. visa Pašvaldības administratīvā teritorija būs viena sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zona.

⁴ Ropažu novada domes 2022. gada 20. aprīļa saistošie noteikumi Nr. 15/22 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ropažu novadā". Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/333763/redakcijas-datums/2022/07/08>

KP piekrīt, Izvērtējumā izdarītajam secinājumam, ka atkritumu savākšana ir atzīstama par stratēģiski svarīgu pakalpojumu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Tomēr, KP ieskatā, konkrēta pakalpojuma noteikšana par stratēģiski svarīgu ir atzīstama tikai par vienu no priekšnoteikumiem, lai atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam publiskai personai būtu tiesisks pamats sniegt šādu pakalpojumu, piemērojot tiesību normā paredzēto izņēmumu. Lai pamatotu šādu izņēmumu, likums (VPIL 88. panta otrā daļa) tieši nosaka, ka publiskai personai ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir pienākums veikt tirgus izpēti, novērtējot pieejamās alternatīvas, tostarp, vai konkrēto pakalpojumu vienlīdz efektīvi sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un vai privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi efektīvi nodrošināt konkrētā pakalpojuma pieejamību un tā sniegšanu.

KP secina, ka Pašvaldība, ir konstatējusi, ka atkritumu apsaimniekošanas (savākšanas) tirgū nav konstatējama tirgus nepilnība un pakalpojumus ir iespējams saņemt ārpus pakalpojumā, izsludinot publiskos iepirkumus.

Tā kā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, kā arī ņemot vērā Pašvaldības teritorijas atrašanās vietu Latvijā, pirmšķietami privātie komersanti būtu ieinteresēti sniegt atkritumu apsaimniekošanas (savākšanas) pakalpojumus konkrētajā Pašvaldības teritorijā, līdz ar to Pašvaldībai publiskā iepirkuma rezultātā būtu iespēja saņemt cenas ziņā konkurētspējīgākus piedāvājumus no privātajiem tirgus dalībniekiem, jo tieši komersantu savstarpējās sāncensības apstākļos ir iespējams nodrošināt izdevīgākās cenas, kā arī nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu Pašvaldībai, tās iedzīvotājiem un komersantiem.

Līdz ar to, KP ieskatā, Pašvaldībai būtu jāvērtē GK iziešana no konkrēto pakalpojumu sniegšanas tirgus. KP lūdz Pašvaldību papildināt Izvērtējumu ar informāciju par turpmāko iespējamo GK darbību atkritumu apsaimniekošanas jomā (sākot no 01.01.2023.), papildināto Izvērtējumu iesniedzot KP.

Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana, siltumapgāde

Izvērtējumā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 1. punktu pašvaldības autonomā funkcija ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, tostarp siltumapgādes pakalpojumus. Saskaņā ar Enerģētikas likuma 51. panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū. Tā kā siltumenerģijas ražošana un piegāde ir komercdarbība saskaņā ar Enerģētikas likuma pirmā panta 7. un 9. punktu, tad Pašvaldība pati šo pakalpojumu nevar sniegt, līdz ar to, lai izpildītu minēto funkciju, tā ir tiesīga veikt komercdarbību, realizējot līdzdalību kapitālsabiedrībā. Līdz ar to šis pakalpojums ir atzīstams par stratēģiski svarīgu, jo ietilpst pamatpakalpojumu klāstā, kas Pašvaldībai ir jānodrošina tās iedzīvotājiem. Vienlaikus Pašvaldība secina, ka siltumapgādes pakalpojumu sniegšana, tostarp siltumenerģijas ražošana, izriet no pašvaldības autonomās funkcijas un šī komercdarbība ietver publisku mērķu sasniegšanu, kas izriet gan no normatīvajiem aktiem, gan no pašvaldības stratēģiskajiem politikas plānošanas dokumentiem.

Teritorijās, kurās siltumapgādi nodrošina GK, nav izveidota centralizēta siltumapgādes infrastruktūra. GK nodrošina siltumapgādi ēkās, kuras vēsturiski bija vai joprojām ir Pašvaldības īpašumā. Konkrētās ēkas nav izvietotas vienkopus, to siltumapgādei Pašvaldības īpašumā ir vairākas katlumājas/ apkures katli, kuru apsaimniekošanu veic GK:

1) divas ar dabasgāzi kurināmas katlu mājas Garkalnes novada Upesciemā, kas nodrošina pašvaldības iestādes un daudzdzīvokļu māju iedzīvotājus ar siltumapgādi;

2) trīs katlu mājas Garkalnē, kurās, kā primārais kurināmais tiek izmantotas kokskaidu granulas, taču ir saglabāta arī iespēja pārslēgt padevi no dīzeļdegvielas apkures katla. Šīs katlu mājas nodrošina Garkalnes skolas un Upes ielas daudzdzīvokļu mājas ar siltumapgādi;

3) viena katlu māja, kur kā kurināmais tiek izmantota tikai dīzeļdegviela, apkurinot Pašvaldības iestāžu biroja ēku Garkalnē;

4) viena ar kokskaidu granulām kurināma katlu māja, kas nodrošina daudzdzīvokļu mājas Meža iela 2, Garkalnē iedzīvotājus ar siltumapgādi;

5) viena ar propāna gāzi kurināma katlu māja, kas nodrošina daudzdzīvokļu mājas Sēņu iela 7, Garkalnē iedzīvotājus ar siltumapgādi.

Siltumapgādes nodrošināšana Pašvaldības teritorijā Garkalnes pagastā ir uzskatāma par ierobežotu tirgus segmentu bez izaugsmes perspektīvām, un galvenokārt iekļauj Pašvaldības iestāžu un Pašvaldībai piederošu ēku (t.sk. dzīvojamo māju, izglītības iestāžu, komercietelpu) siltumapgādi.

Izvērtējumā norādīts, ka pakalpojumu sniegšanā ārpakalpojumā tiek piesaistīti tehniskie darbinieki, piemēram, propāna gāzes speciālisti. Tāpat norādīts, ka saskaņā ar GK sniegto un publiski pieejamo informāciju, GK konkrētajā pakalpojumu tirgū nav identificējami konkurenti (privātie tirgus dalībnieki Pašvaldības teritorijā). Tomēr, šo pakalpojumu sniegšanas tirgū darbojas citas Pašvaldības, kas ir turpmāk vērtējami iespējamie savstarpējās konkurences apstākļi. Vienlaikus jāņem vērā, ka katra kapitālsabiedrība pakalpojuma nodrošināšanai izmanto atsevišķu infrastruktūru, tāpēc, lai arī kapitālsabiedrību funkcijas vērtējamās no efektivitātes viedokļa (piemēram, vērtējot reorganizāciju), pakalpojumi, ievērojot to sniegšanai nepieciešamo infrastruktūru nebūtu uzskatāmi par vispārīgi savstarpēji aizvietojamiem.

Pakalpojumu nodošana privātajam sektoram ir ierobežota, jo siltumenerģijas nodrošināšanai un infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi. Turklāt, nododot pakalpojumu privātajam sektoram pastāv risks par pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšanu, kā arī augstu kvalitātes standartu neievērošanu. Kā arī maksimālā peļņa no siltumenerģijas apgādes ir ierobežota, ko nosaka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas izstrādātā "Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika". Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka tirgus nepilnība un konkurentu trūkums nav radies publisku personu noteikto ierobežojumu vai radīto šķēršļu dēļ, bet gan sākotnējo lielo investīciju un salīdzinoši zemās pakalpojuma rentabilitātes dēļ, kas konkrēto darbības veidu padara privātajam sektoram nepievilcīgu.

Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka GK sniegtie pakalpojumi (siltumapgāde) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē un GK pirmšķietami sniedz pakalpojumus tirgus nepilnības apstākļos.

KP secina, ka GK sniegtie siltumapgādes un siltumenerģijas ražošanas pakalpojumi, t.sk., nodrošinot Pašvaldības īpašumā esošo katlumāju u.c. siltumapgādes infrastruktūras, ar ko tiek nodrošināta siltumapgāde konkrētām ēkām Pašvaldības teritorijā Garkalnes pagastā, apsaimniekošanu, var tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kā arī pirmšķietami pakalpojums tiek sniegts tirgus nepilnības apstākļos.

Tomēr, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētāja vairākās kapitālsabiedrībās, kas sniedz siltumapgādes pakalpojumus, KP aicina Pašvaldību vērtēt nepieciešamību GK turpināt sniegt pakalpojumus siltumapgādes jomā, un iespējamo GK reorganizāciju.

Papildpakalpojumi

Ceļu un teritorijas uzkopšana, uzturēšana

Ceļu un teritorijas uzturēšana un labiekārtošana ietilpst likuma „Par pašvaldībām” 15 panta pirmās daļas 2. punktā noteiktās autonomās funkcijas izpildē, proti, gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību. GK sniegtie pakalpojumi būtiski ietekmē katru Pašvaldības iedzīvotāju u.c. Pašvaldības teritorijas apmeklētājus.

GK ilgtermiņa mērķis ir teritorijas, ceļu un Pašvaldības ēku apsaimniekošana, izmantojot efektīvas, mūsdienīgas un ekonomiski pamatotas metodes, savukārt vidējā termiņa mērķis ir nodrošināt Pašvaldībai nepārtrauktu, kvalitatīvu ceļu un teritorijas uzturēšanas pakalpojumu. Šāda pakalpojuma nodrošināšana ir būtiska ne tikai iedzīvotāju un apmeklētāju drošībai un komfortam, bet arī bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, kas ir noteikts arī Ropažu attīstības programmas 2022 -2028 stratēģiskajā daļā.

GK ceļu uzturēšanas un Pašvaldības teritorijas labiekārtošanas pakalpojumus sniedz Garkalnes pagastā, saņemot par tiem samaksu no Pašvaldības budžeta. GK veic Upesciema stadiona apsaimniekošanu, nodrošinot teritorijas uzkopšanu, Pašvaldības īpašumā esošo teritoriju (parku, skvēru, gājēju ceļu, pludmaļu, kapu, utt.) uzturēšanu, atbilstoši savstarpēji noslēgtā līguma nosacījumiem, kā arī Pašvaldības īpašumā esošo ēku minimālo apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanu.

Kā norādīts Izvērtējumā, ar komercdarbības veidu – cita veida tīrīšanas darbi (NACE kods 81.29) – Pašvaldības teritorijā Garkalnes pagastā nodarbojās vēl vismaz viens uzņēmums.. Tomēr teritorijas un ceļu uzkopšana nav ierobežota tikai viena novada ietvaros, un kā iepriekš norādījusi arī KP, vērtējot konkurences situāciju konkrēto pakalpojumu sniegšanas tirgū, būtu vērtējami komersanti, kas sniedz šādus pakalpojumus vismaz arī blakus esošajās pašvaldībās.

Līdz ar to Izvērtējumā sniegta informācija, ka, piemēram, Ādažu novadā šajā nozarē darbojas trīs komersanti, bet Rīgā uzņēmumu skaits, kas sniedz šādu pakalpojumu ir krietni lielāks. Tāpat secināts, ka blakus esošās pašvaldības teritoriju labiekārtošanas un ceļu uzturēšanas darbus nereti saņem ārpakalpojumā, organizējot publiskos iepirkumus.

Secināts, ka GK sniegtie pakalpojumi teritorijas un ceļu uzturēšanas, un uzkopšanas jomā pirmšķietami varētu tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Turklāt, ņemot vērā vidējā termiņa mērķus, pakalpojuma nodošana privātajam sektoram varētu radīt risku pakalpojuma nepārtrauktības nodrošināšanā, vienlaikus būtu nepieciešams veikt konkurenci veicinošus pasākumus, piemēram, organizējot publiskos iepirkumus.

KP norāda, ka, tās ieskatā, šo pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, kā tas secināts arī Izvērtējumā.

No likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija – gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu – var tikt organizēta citā veidā, nevis deleģējot šīs funkcijas veikšanu pašvaldības kapitālsabiedrībai.

Kaut arī tiesību normas paredz pašvaldības tiesības noteiktos gadījumos izmantot *in-house* procedūru (pakalpojumu sniegšanas tiesību nodošana konkrētās publiskās personas kapitālsabiedrībai), izvēloties kādu no normatīvajos aktos noteiktajiem risinājumiem, būtu jāņem vērā arī konkurences neitralitātes apsvērumi. No konkurences aizsardzības un attīstības ietvara, KP ieskatā, *in-house* procedūra, ņemot vērā tās ilgtermiņa negatīvo ietekmi uz privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju un konkurenci kopumā, būtu piemērojama tikai gadījumos, ja publiska persona var pamatot tirgus nepilnības pastāvēšanu un to, ka *in-house* procedūras piemērošana konkrētajā gadījumā nodrošina efektīvāko risinājumu nepieciešamā mērķa sasniegšanai.

Tā kā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldības teritorija ir paplašinājusies, kā arī ņemot vērā Pašvaldības teritorijas atrašanās vietu Latvijā, pirmšķietami privātie komersanti būtu ieinteresēti sniegt teritoriju un ceļu uzkopšanas un uzturēšanas pakalpojumus konkrētajā Pašvaldības teritorijā, kā arī Pašvaldībai publiskā iepirkuma rezultātā būtu iespēja saņemt cenas ziņā konkurētspējīgus piedāvājumus no privātajiem tirgus dalībniekiem.

Vienlaikus, ņemot vērā Izvērtējumā norādīto informāciju par riskiem pakalpojumu

sniegšanas nepārtrauktībā, saņemot šos pakalpojumus no privātajiem komersantiem, kas varētu būt sevišķi būtiski ceļu un teritoriju uzturēšanā ziemas sezonā, Pašvaldībai būtu nepieciešams vērtēt efektīvāko veidu konkrēto pakalpojumu saņemšanā/ nodrošināšanā, t.sk., vērtējot piemēram, daļēju GK kapacitātes saglabāšanu konkrēto pakalpojumu sniegšanā, lai nodrošinātu pakalpojumu nepārtrauktību arī gadījumos, ja publiskā iepirkuma rezultātā izvēlēts pakalpojuma sniedzējs atsevišķos gadījumos nevar nodrošināt pilnīgu saistību izpildi.

Transporta pakalpojumi

GK sniegtie transporta pakalpojumi, balstoties uz GK tīmekļa vietnē norādīto informāciju⁵, ir universālā ekskavatora noma, transporta pakalpojumi ar kravas automašīnu un cita veida pakalpojumi. Pakalpojumi tiek sniegti, lai veicinātu GK īpašumā esošā transporta optimālu un lietderīgu noslodzi, to iznomājot laikā, kad attiecīgais transports nav nepieciešams GK tiešo uzdevumu izpildei. GK neiegādājas transportu, kas būtu paredzēts tieši nomas pakalpojumu sniegšanai, kā arī neplāno attīstīt šo pakalpojumu sniegšanu.

Izvērtējumā norādīts uz KP līdzšinējo praksi attiecībā uz papildpakalpojumu veikšanu, t.i., lai papildpakalpojumu veikšana būtu attaisnojama, jāizpildās visiem turpmāk norādītajiem kritērijiem: 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci; 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu; 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs (veicina kapitālsabiedrības maksātspēju) un papildpakalpojums nav saistīts ar būtiskām investīcijām no kapitālsabiedrības puses.

Izvērtējumā norādīts, ka saskaņā ar publiski pieejamo informāciju, Pašvaldības teritorijā Garkalnes pagastā vien ir 15 aktīvu uzņēmumu, kas spētu nodrošināt transporta nomas pakalpojumu. Tādējādi nav identificējami tirgus nepilnības elementi konkrētā pakalpojumu tirgū, kā arī attiecīgie pakalpojumi nav uzskatāmi par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Tomēr konkrēto pakalpojumu sniegšana, Pašvaldības un GK ieskatā, ir attaisnojama, jo GK sniegtie pakalpojumi pirmšķietami nerada būtisku ietekmi uz konkurences apstākļiem šajā pakalpojumu tirgū, pakalpojumu sniegšana ir objektīvi saistīta ar GK pamatdarbību, kā arī nav saistīta ar būtiskām investīcijām. GK arī turpmāk plāno šo pakalpojumu sniegt, lai nodrošinātu savas mantas lietderīgu noslodzi.

KP nav iebildumu attiecībā uz šāda papildpakalpojuma sniegšanu, ja konkrētā pakalpojuma sniegšana ir pamatota ar iepriekšminētajiem kritērijiem un šo pakalpojumu sniegšana netiek attīstīta un paplašināta. Vienlaikus, ņemot vērā Izvērtējumā sniegto informāciju par konkurentiem, kas arī piedāvā transporta nomas pakalpojumus konkrētajā administratīvajā teritorijā, GK, turpinot šāda pakalpojuma sniegšanu ir būtiski ievērot konkurences neitralitāti, kā arī pakalpojumu cenas noteikt, balstoties uz ekonomiski pamatotām izmaksām.

Nekustamā īpašuma apsaimniekošana

GK nodrošina Pašvaldībai piederošo dzīvokļu izīrēšanu un koplietošanas telpu un pieguļošās teritorijas minimālos apsaimniekošanas pakalpojumus. GK darbība šo pakalpojumu sniegšanā, saskaņā ar GK sniegto informāciju saistīta ar mazāk kā 1 % no apgrozījuma – apsaimniekojot Pašvaldības īpašumā esošos dzīvokļus, iekasēto īres maksu pilnībā izlietojot apsaimniekošanas darbībām.

Izvērtējumā norādīts, ka no pakalpojuma sniegšanas viedokļa nav konstatējamās būtiskas barjeras ienākšanai tirgū un pirmšķietami identificējami arī citi – privātie tirgus dalībnieki – kas spētu nodrošināt atbilstošu pakalpojumu.

⁵ <https://garkalnesks.lv/pakalpojumi/>

Neskatoties uz to, ka apsaimniekošanas pakalpojums būtu uzskatāms par stratēģiski svarīgu pakalpojumu Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, būtu vērtējami arī apstākļi pie kuriem netiek identificēta tirgus nepilnība, t.i., no GK puses būtu veicamas konkurenci veicinošas darbības, plašāk iesaistot/vai pilnībā nododot šo pakalpojumu sniegšanu privātajiem tirgus dalībniekiem. Vienlaikus Izvērtējumā norādīts, ka bez ievērības nav atstājama līdz šim paustā KP un LTRK nostāja saistībā ar Pašvaldību kapitālsabiedrību darbību nekustamā īpašuma apsaimniekošanas jomā, t.i., Pašvaldībai būtu jāvērtē iespējas iziešanai no dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus, veicot izpēti par privāto komersantu iespēju pārņemt attiecīgo pakalpojumu sniegšanu pašvaldības teritorijā. Atbilstoši iepriekš norādītajam arī GK turpmāka aktīva iesaiste apsaimniekošanas pakalpojumu tirgū būtu iespēju robežās un ņemot vērā efektivitātes apsvērumus – samazināma.

Ņemot vērā Izvērtējumā norādīto informāciju, secināms, ka GK nekustamo īpašumu apsaimniekošanas jomā nodrošina šādus pakalpojumus – Pašvaldībai piederošo dzīvokļu izīrēšanu un koplietošanas telpu un pieguļošās teritorijas apsaimniekošanu.

Izvērtējumā nav sniegta informācija par konkrētu apsaimniekojamo ēku skaitu, kā arī nav sniegta informācija, vai GK sniedz namu pārvaldīšanas pakalpojumus daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu. Līdz ar to Izvērtējums šajā daļā būtu papildināms, iesniedzot papildināto Izvērtējumu KP.

Vienlaikus KP norāda, ka, tās ieskatā, koplietošanas telpu un teritoriju uzkopšanas pakalpojumu sniegšanas tirgū pirmšķietami nevarētu tikt konstatēta tirgus nepilnība. Līdz ar to KP aicina Pašvaldību un GK izvērtēt iespēju šādu pakalpojumu saņemšanai/ nodrošināšanai organizēt publiskos iepirkumus, nevis Pašvaldībai deleģēt šo pakalpojumu sniegšanu GK. KP ieskatā, varētu atbalstāma GK uzraudzības funkciju saglabāšana attiecībā uz šo pakalpojumu izpildes kontroli.

Noslēgumā KP aicina Pašvaldību un tās kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu⁶, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējamā sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Tāpat, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas, KP atbalsta nepieciešamību Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

⁶ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate